

KIẾN THỨC LỚP 9

Vẻ đẹp người lính trong bài thơ *Bài thơ về tiểu đội xe không kính*

BÀI LÀM

Trong nền văn học nước nhà, thơ ca Cách Mạng Việt Nam luôn được coi là tài sản vô giá của dân tộc, bởi chúng phản ánh cả một giai đoạn lịch sử đấu tranh hào hùng của đất nước và con người Việt. Đặc biệt trong thời kì kháng chiến chống Mỹ, với cảm hứng tươi trẻ và lãng mạn, thi ca đã thực sự hun đúc nên tượng đài của những chiến sĩ anh hùng, những “Thạch Sanh của thế kỉ XX”. Nhắc đến đây, hẳn chúng ta đều bỗng nhớ đến một tác phẩm của nhà thơ Phạm Tiến Duật, một câu chuyện về những người lính lái xe Trường Sơn, đó chính là Bài thơ về tiểu đội xe không kính.

Vẻ đẹp của những người lính giữa sự khốc liệt của chiến tranh đã hiện lên thật cao cả qua những vần thơ lãng mạn. Ta có thể cảm nhận được hiện thực tàn khốc của cuộc chiến ngay từ những câu thơ mở đầu:

Không có kính không phải vì xe không có

kính Bom giạt bom rung kính vỡ đi rồi

Dữ dội làm sao ôi những làn mưa bom đạn. Ấy vậy mà những người lính dường như không hề chùn bước, họ luôn mang trong mình sự tự chủ lạ kì.

Ung dung buông lái ta ngồi

Nhìn đất, nhìn trời, nhìn thẳng.

Vẻ đẹp phi thường của những người lính lái xe được toát lên qua tư thế hiên ngang ung dung và tự chủ. Cùng với nhịp thơ nhanh, đều, dứt khoát và điệp từ “nhìn”, hình ảnh người chiến sĩ hiện lên thật ngạo nghễ, không thẹn với đất trời, mặc cho bao thử thách của cuộc chiến. Dù cho phía trước là con đường chông gai đầy gian khổ hiểm nguy, những người lính vẫn giữ cho tâm hồn mình luôn tươi sáng và lạc quan để thưởng thức những vẻ đẹp của thiên nhiên đất trời.

Nhìn thấy gió vào xoa mắt đắng

Nhìn thấy con đường chạy thẳng vào tim

Thấy sao trời và đột ngột cánh chim

Như sa như ùa vào buồng lái.

Những câu thơ tả thực tới từng chi tiết. Dường như ở phía trước, cả không gian đất trời thu vào tầm mắt của họ, như ùa vào với họ qua những ô cửa kính đã vỡ. Gió, con đường, sao trời và cánh chim vừa thực mà vừa thơ, chính là những cái thi vị giản đơn nảy sinh trên con đường bom rơi đạn nổ. Phải là những con người với một tâm hồn nhạy cảm và tinh tế, với một nghị lực phi thường và thái độ bất chấp hiểm nguy mới có thể tìm thấy bên trong những tiếng nổ ì ầm trời đất bao nét thơ mộng của thiên nhiên.

Nhưng không chỉ là tư thế tự chủ và tĩnh tại hiện rõ trong những anh lính lái xe, mà ở họ còn ngời lên tâm hồn sôi nổi của tuổi trẻ.

Không có kính, ù thì có bụi,

Bụi phun tóc trắng như người già

Chưa cần rửa, phì phèo châm điếu thuốc

Nhìn nhau mặt lấm cười ha ha.

Không có kính, ù thì ướt áo

Mưa tuôn mưa xối như ngoài trời

Chưa cần thay, lái trăm cây số nữa

Mưa ngừng, gió lùa khô ngay thôi.

Đây phải chăng chính là khúc nhạc vui của tuổi mười chín đôi mươi hồn nhiên nông nổi, gọi cho người đọc một cảm giác nhẹ nhõm, thanh thản, và trong chốc lát khiến ta quên đi những khó khăn đang đợi chờ phía trước. Với việc sử dụng đảo ngữ và cụm từ “ù thì”, những câu thơ đầy chất lính đã diễn tả vừa chính xác cụ thể, vừa khôi hài gợi cảm hiện thực khó khăn của cuộc chiến. Họ phải không ngừng đối mặt với hiểm nguy nơi “túi bom chảo lửa”, phải sống trong làn gió bụi mịt mù và những cơn mưa rừng xối xả, phải đương đầu với bao vất vả giữa chốn núi rừng Trường Sơn. Nhưng bụi mù và mưa tuôn không thể khiến họ sần lòng nản chí, không thể làm mất đi vẻ đẹp của một lối sống hồn nhiên, sẵn sàng vượt qua mọi gian nan thử thách một cách nhẹ nhàng. Thấp thoáng trong câu chữ chính là những tâm hồn dung dị đầy chất lính với vẻ đẹp ngang tàng và tinh nghịch thật đáng mến.

Kì diệu làm sao, khi sự khốc liệt đến tê tái lòng người của chiến tranh lại tạo nên những tiểu đội xe không kính. Dọc theo con đường giải phóng miền Nam, họ càng đi càng có thêm bạn, thứ tình cảm tuy mộc mạc mà gắn bó keo sơn.

Những chiếc xe từ trong bom rơi

Đã về đây họp thành tiểu đội

Gặp bạn bè suốt dọc đường đi tới

Bắt tay nhau qua cửa kính vỡ rồi.

Những cái bắt tay qua ô cửa đã vỡ, thật thoải mái, chân thành mà đắm thắm tình đồng đội. Chỉ cần một cái bắt tay thôi cũng đủ ấm lòng, đủ động viên nhau và truyền cho nhau cả sự cảm thông đặc biệt. Đến đây, những câu thơ này chợt khiến chúng ta nhớ tới những cái nắm tay của người lính trong đêm đông giá rét trong bài thơ Đồng Chí của Chính Hữu. Chỉ qua một cử chỉ nhỏ bé ấy thôi, những người lính kiên cường có thể sẽ chia với nhau cả tâm hồn, tinh thần, nghị lực và sức mạnh vô song.

Thương nhau tay nắm lấy bàn tay.

Tình đồng chí đồng đội sâu sắc ấy dần dần đã trở nên thấm thiết như gia đình.

Bếp Hoàng Cầm ta dựng giữa trời

Chung bát đũa nghĩa là gia đình đấy

Một cách định nghĩa gia đình mới tếu hóm và kì lạ làm sao. Không phải là những con người chung huyết thống, những con người ruột thịt. Mà gia đình, chính là những con người với bao cái chung, chung bát, chung đũa, chung nắm cơm, bếp lửa, chung hoàn cảnh và chung những gian nguy đang đợi chờ phía trước. Họ xích lại gần nhau trong khó khăn thử thách, tình cảm của họ được tôi luyện qua lửa đạn và sẽ trở thành vĩnh cửu. Họ còn chia sẻ với nhau cả những giờ phút nghỉ ngơi ngắn ngủi của mình trong hoàn cảnh thiếu thốn đầy gian khó.

Võng mắc chông chênh đường xe chạy

Lại đi, lại đi trời xanh thêm.

Từ láy “chông chênh”, vừa gợi hình, vừa gợi cảm, cho ta cảm nhận được cái chông chênh của cuộc đời người lính, khi ranh giới giữa sự sống và cái chết chỉ mong

manh như ngọn đèn trước gió. Nhưng dù có chông chênh đến bao nhiêu thì ý chí chiến đấu, khí phách và nghị lực của họ vẫn luôn vững vàng, kiên định. “Lại đi, lại đi”, bánh xe của họ sẽ không ngừng lăn.

Mọi ý chí, mọi quyết tâm của họ đều hướng về cái đích duy nhất, đó chính là sự nghiệp giải phóng miền Nam, là động lực mạnh mẽ tạo nên sức mạnh phi thường để những người lính vượt qua mọi nguy nan, mọi sự hủy diệt và tàn phá.

Không có kính, rồi xe không có đèn
Không có mui xe, thùng xe có xước,
Xe vẫn chạy vì miền Nam phía trước:
Chỉ cần trong xe có một trái tim.

Với việc sử dụng phép liệt kê và điệp từ “không có”, những câu thơ trên đã tái hiện được sự thiếu thốn đến trần trụi của những chiếc xe và hiện thực khốc liệt của cuộc chiến. Nhưng điều phi thường, là không bom đạn nào, không hiểm nguy nào có thể ngăn cản những chiếc xe tiếp tục tiến lên phía trước. Bởi cái tiêu phía trước là miền Nam yêu dấu đã luôn khích lệ họ. Bởi trong xe luôn vẹn nguyên một trái tim người lính yêu thương, can trường. Một trái tim nồng cháy, một lẽ sống cao đẹp là hình ảnh hội tụ của tâm hồn và phẩm chất những người cầm lái. Trái tim người chiến sĩ sẽ mãi tỏa sáng rực rỡ, mãi gợi nhớ ta về một thế hệ trẻ thời kì kháng chiến chống Mỹ oanh liệt.

Chiến tranh đã qua đi hơn ba mươi năm nay, nhưng hình ảnh những người anh hùng trong thời đại anh hùng của dân tộc sẽ sống mãi với đất nước. Họ đã tạo nên vẻ đẹp của những anh bộ đội Cụ Hồ dũng cảm, kiên cường, và mãi mãi được người đời vinh danh. Với họ, chính là ý chí khát vọng chiến đấu để giải phóng miền Nam, là

lòng yêu nước nồng nàn, là nhiệt huyết của tuổi trẻ đã tạo nên sức mạnh và niềm tin vững chắc của chiến thắng kì diệu.